

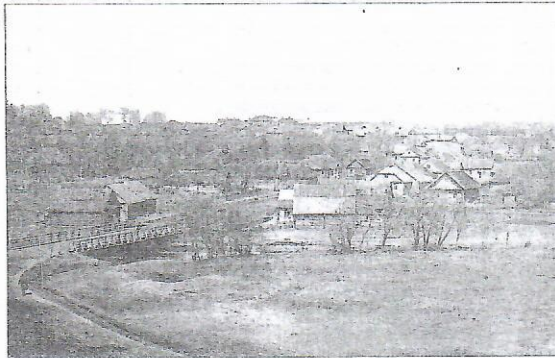
Царкоўна-прыходская школа ў Карэлічах у пачатку XX стагоддзя

Пра пачаткі царкоўна-прыходскай школы ў Карэлічах мы ўжо расказвалі ў папярэднім артыкуле (№ 3 «Краязнаўчай газеты» за гэты год). Нагадаем, што значную ролю ў яе стварэнні і развіцці адыграў святар Андрэй Чарнякоўскі. У гэтым артыкуле распавядзем пра развіццё школы ў пачатку XX стагоддзя.

У 1891 г. у Карэліцкім прыходзе акрамя царкоўна-прыходскай меліся і тры рухомыя школы граматы. У Запольскай школе вучылася 14 хлопчыкаў, заняты вёў селянін М. Салавей. Палужскую школу наведвала 11 хлопчыкаў і 5 дзяўчынак, іх вучыў селянін Н. Патрэба. У вёсцы Краснае настаўнік Н. Бязмен навучаў 13 хлопчыкаў і 5 дзяўчынак.

Служэнне святара Андрэя Чарнякоўскага як загадчыка і законанастанніка царкоўна-прыходскай школы не раз адзначалася падзякаю епіскапа Мінскага і Тураўскага, а таксама Мінскага епархіяльнага вучылішчнага савета, які ў 1900 г. адзначаў, што святар працягвае асабліва клопат аб школе, руплівасць да заняткаў і ўвагу да поспехаў вучняў. У справах вучылішчнага савета, які ў 1900 г. адзначаў, што святар працягвае асабліва клопат аб школе, руплівасць да заняткаў і ўвагу да поспехаў вучняў. У справах вучылішчнага савета, які ў 1900 г. адзначаў, што святар працягвае асабліва клопат аб школе, руплівасць да заняткаў і ўвагу да поспехаў вучняў.

Падзяка за старанную службу аб'яўлялася святару, пачынаючы з 1885 г., амаль штогод, у 1891 г. за асаблівую стараннасць яго ўзнагародзілі «Бібліяй» ад Святога Сінода.

Карэлічы (1916 г.)

У 1898 г. – ордэнам Святой Ганны 3-й ступені (за 25-гадовую працу на ніве народнай адукацыі). З 1903 да 1913 г. Андрэй Чарнякоўскі штогод атрымліваў падзяку Мінскага епархіяльнага вучылішчнага савета за «асабліва руплівыя адносіны да царкоўна-школьнай справы», што неаднойчы адзначалася і ў яго фармулярных спісах аб службе. У 1910 г. святар быў узнагароджаны ордэнам Святой Ганны 2-й ступені.

У пачатку 1900-х гг. на духоўнай ніве ў Карэлічах паспяхова шчыравалі ўжо два святары. У 1902 г. у Карэліцкай царкве з'явіўся 24-гадовы Уладзімір Любіч, які даводзіўся пляменнікам жонцы Андрэя Чарнякоўскага Алены Мацвееўне. 60-гадовы Андрэй Чарнякоўскі быў прызначаны настояцелем Петра-Паўлаўскай царквы. Уладзімір Любіч становіцца законанастаннікам Карэліцкага народнага вучылішча, а ў 1906 г. – законанастаннікам і загадчыкам Карэліцкай царкоўна-прыходскай школы. Андрэй Чарнякоўскі пачынае загадваць Запольскімі царкоўна-прыходскімі школамі (мужчынскай і жаночай), якія ён раней адкрыў у сваім прыходзе.

Карэліцкай царкоўна-прыходскай школе шанцавала на добрых настаўніц. З 1904 г. тут працавала Фацінія Мачульская, з 1908 да 1914 г. – Вольга

Ісуса Хрыста, якія дапамагалі лепш зразумець хрысціянскае вучэнне і выхоўвалі ў дзяцей лепшыя чалавечыя якасці. Не раз нагадваў ён прытчу аб талентах, накіраваную супраць ляноты і нядбайнасці.

Гэта прыпавесць пра чалавека, які накіроўваецца ў далёкую краіну, даручыў нявольнікам сваю маёмасць і даў ім сярэбраныя таленты (грошы ў старажытнасці): аднаму – 5, другому – 2, а трэцяму – 1, кожнаму па яго сіле. Вярнуўшыся, ён запатрабаваў ад іх справаздачы, як яны іх выкарысталі. Першы ўклаў срэбра ў справу, што прынесла яму ўжо 10 талантаў, другі зарабіў такім чынам з дапамогай двух 4 таленты, а трэці не хацеў працаваць, схаваў талент у зямлю. Гаспадар пахваліў тых, хто прымножыў набытак, а апошняга назваў лянотым і хітрым і загадаў аддаць гэты талент таму, хто набыў 10 талантаў, «бо кожнаму, хто мае, дацца і памножыцца, а ў таго, хто не мае, адымецца і тое, што ёсць».

«Нельга закопваць у зямлю свой талент, ён павінен

быць прымножаны», – вучыў школьнікаў законанастаннік Андрэй Чарнякоўскі.

Тагачасным жыхарам Карэлічаў пашанцавала, што на працягу многіх гадоў і да апошніх дзён свайго жыцця Андрэй Чарнякоўскі заставаўся руплівым сейбітам на духоўнай ніве. Святар заважваў павагу прыхаджан не толькі сваімі глыбокімі ведамі, што адначалі яго настаўнік яшчэ пад час заканчэння семінарыі, але і бездакорным правядзеннем царкоўных абрадаў, цікавымі казанямі і павучаннямі. Немагчыма вучыць духоўным ісцінам, не маючы прызвання і любові да людзей і жадання дапамагчы ім. У паслужных спісах не працягу многіх гадоў адзначалася не толькі руплівасць святара, але і выдатныя паводзіны. У дакументах 1870-1900 г. засталіся запісы, што Андрэй Чарнякоўскі «поучае; прихожан неопустительно усердно и ревностно» (у 1875 і 1878 гг. прамовіў 35 павучанняў, у 1900 г. – 68), а паводзіны ў яго выдатныя. Ён клапаціўся аб храме і царкоўных школах якія адкрываў і дзе вёў урокі

Старанны і дбайны святар, таленавіты прапаведнік і добраазычлівы чалавек Андрэй Чарнякоўскі быў выдатным педагогам і псіхолагам, дапамагаў людзям падтрымліваць тых, хто меў гэтым патрэбу.

24 снежня 1913 г. настаяць Карэліцкай царквы Андрэй Чарнякоўскі адышоў у вечнасць. Служэнню царкве ён аддаў амаль паўстагоддзя (не хапіла ўсяго два месяцы), з іх 32 гады праслужыў у Карэліцкай царкве. Яго жонка Алена Мацвееўна пайшла жыццём у 1911 г. Яна была пахавана каля Карэліцкай царквы, дзе да сённяшняга часу захавалася помнік на яе магіле. На жаль, дакладна невядома, дзе быў пахаваны Андрэй Чарнякоўскі бо помнік побач з магілай жонкі няма. Магчыма, ён не захавалася, што дзіўна, тым што пляменнік яго жонкі святар Уладзімір Любіч працягваў служыць у Карэлічах і ў 1930-я гг. Пахаваны ён таксама каля царквы, і надпіс на яго помніку сведчыць што памёр ён 1 студзеня 1936 г., так што ў яго быў час, каб паклапаціцца пра помнік сваяку.

З дакументаў вынікае, што апошняю падзяку Мінскага епархіяльнага вучылішчнага савета за загадванне Запольскімі школамі святар атрымаў у 1913 г., а ў канцы года яго не стала. Магчыма састарэлага святара забраў да сябе адна з яго пляменніцкая жонка ў іншай мясцовасці, і ён аказаўся пахаваным далёка ад дома. Пакуль і гэтак пытанне няма адка: але зразумела, што памяць пра гэтага рупліўца на ні асветы павінна захоўвацца на той зямлі, якой ён аддаў службу многія гады.

Карэлічы. Рынкавая плошча (1935 г.)

Помнік на магіле Алены Чарнякоўскай